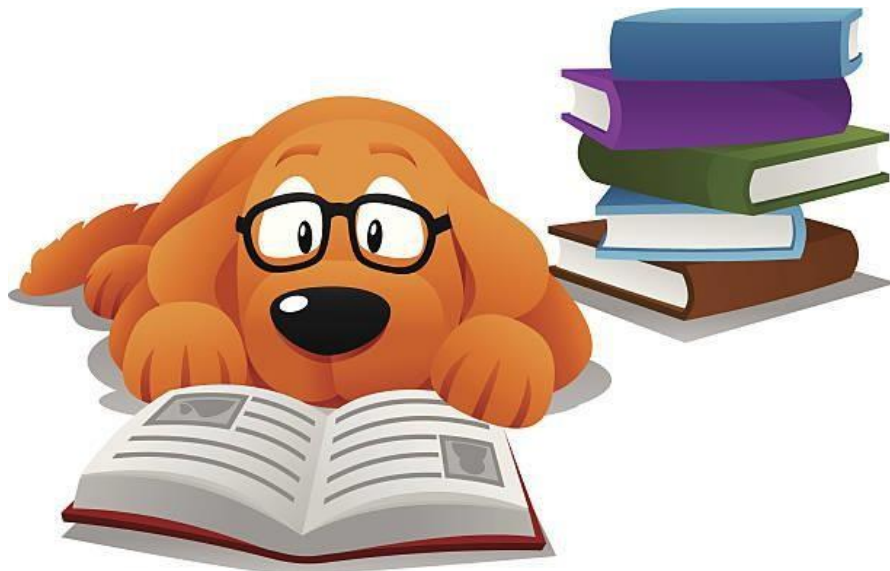

Alina Maria Nechita

LIMBA ROMÂNĂ. GHID PRACTIC-APLICATIV DE MORFOLOGIE ȘI SINTAXĂ

PENTRU STUDENȚII DE LA PEDAGOGIA
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR ȘI PREȘCOLAR

U.T.PRESS
Cluj-Napoca, 2025
ISBN 978-606-737-805-4

Alina Maria NECHITA

**LIMBA ROMÂNĂ, GHID PRACTIC-APLICATIV
DE MORFOLOGIE ȘI SINTAXĂ**
PENTRU STUDENȚII DE LA PEDAGOGIA
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR ȘI PREȘCOLAR

U.T.PRESS
Cluj-Napoca, 2025
ISBN 978-606-737-805-4

Editura U.T.PRESS
Str. Observatorului nr. 34
400775 Cluj-Napoca
Tel.: 0264-401.999
e-mail: utpress@biblio.utcluj.ro
www.utcluj.ro/editura

Recenzia: Lect.dr. Ioana Bud
 Lect.dr. Raluca Giurgiulescu

Pregătire format electronic on-line: Gabriela Groza

Copyright © 2025 Editura U.T.PRESS
Reproducerea integrală sau parțială a textului sau ilustrațiilor din această carte
este posibilă numai cu acordul prealabil scris al editurii U.T.PRESS.

ISBN 978-606-737-805-4

„A vorbi despre limba română este ca o duminică. Limba română este patria mea. De aceea, pentru mine, muntele munte se numește, de aceea, pentru mine, iarba iarbă se cheamă, de aceea, pentru mine, izvorul izvorăște, de aceea, pentru mine, viața se trăiește.”

Nichita Stănescu

Cuprins

▪ Substantivul.....	2
▪ Articolul	5
▪ Pronumele	7
▪ Numeralul.....	16
▪ Adjectivul.....	18
▪ Verbul	21
▪ Adverbul.....	28
▪ Prepoziția... ..	30
▪ Conjunția... ..	31
▪ Interjecția... ..	33
▪ Valori morfologice multiple.....	35
▪ Subiectul.....	37
▪ Predicatul	39
▪ Atributul	41
▪ Complementul	43
▪ Sintaxa frazei	47
▪ Propoziții subordonate	50
▪ Exerciții.....	54
▪ Bibliografia	79

Substantivul

Substantivul este partea de vorbire flexibilă care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii, stări, obiecte sau noțiuni abstracte.

Clasificare:

1. După fel:

- comune: băiat, masă, frunză, școală, fotografie etc.
- proprii: Paul, Mangalia, Grivei, Colegiul Național „Gheorghe Șincai” etc.

2. După formă:

- simple: pisică, covor, Dunăre, Africa etc.
- compuse: câine-lup, Satulung, Marea Neagră etc.

!!! Observație:

substantive comune —→ substantive proprii

Ex: creangă —→ (Ion) Creangă

- Substantive proprii —→ substantive comune

Ex: Olanda —→ olandă (material, țesătură).

Genul substantivelor:

- a) masculin: un stejar – doi stejari;
- b) feminin: o carte – două cărți;
- c) neutru: un stilou – două stilouri.

!!! Substantivele care au aceeași formă la masculin și feminin, indiferent de genul real al ființelor se numesc **substantive epicene**.

Ex: elefant, gărgăriță, girafă, focă, hipopotam, rinocer.

!!! Substantivele care formează masculinul de la feminin și invers, cu ajutorul sufixelor moționale, se numesc **substantive mobile**.

Ex: director-directoare, leu-leoaică, găscă-gâscan, rață-rățoi.

Numărul substantivelor:

- a) singular: tablă, excursie, anchetă;
- b) plural: conflicte, magazine, știri, emisiuni.

!!! Substantivele defective de singular – au un „defect” la forma de singular, așadar au doar formă de plural, chiar dacă indică un singur obiect: ochelari, pantaloni, ardei.

!!! Substantivele defective de plural – au un „defect” la forma de plural, așa că au doar formă de singular: lapte, zahăr, miere, fotbal.

!!! Substantivele colective – au formă de singular, dar înțeles de plural: popor, oaste, turmă, cireadă, stol.

Cazurile și funcțiile sintactice ale substantivului

NOMINATIV	subiect	Ana știe toate noutățile din cartier.
	apozitie	Tatăl său, arhitectul-sef , a decedat.
	atribut substantival	Mătușa Emilia a participat la cursul festiv.
	nume predicativ	Elevul meu a devenit contabil .
ACUZATIV	complement direct	Am zărit o rândunică în nuc.
	complement prepozițional	Premierul a vorbit despre vaccinuri .
	complement de agent	Curtea e păzită strașnic de Azorel .
	circumstanțial de loc	Vom pleca la Băile Felix în weekend.
	circumstanțial de timp	Ciupercile ies după ploaie .
	circumstanțial de mod	Se poartă ca un derbedeu .
	circumstanțial de cauză	Plânge de foame .
	circumstanțial de scop	Au plecat la pescuit .
circumstanțial concesiv	Chiar cu eforturi mari, tot va ieși primul.	
	atribut substantival prepozițional	Raftul de lemn s-a rupt.
	nume predicativ	Statuia este de piatră .

DATIV	complement indirect	I-a spus Corneliei un secret.
	circumstanțial de loc	Stai locului!
	atribut substantival (fără prepoziție)	Acordarea de burse studentilor s-a amânat.
	atribut substantival prepozițional	Reușita datorită mamei nu o va uita.
GENITIV	atribut substantival genitival	Rezultatele colegilor m-au ambiționat.
	atribut substantival prepozițional	Mașina din fața blocului e a Noricăi.
	circumstanțial de loc	S-a tolănit de-a lungul canapelei .
	circumstanțial de timp	A plecat înaintea colegilor noștri.
	circumstanțial de scop	Învăță în vederea admiterii .
	circumstanțial condițional	În locul mamei , îl pedepseam aspru.
	circumstanțial concesiv	În ciuda insistențelor , și-a văzut de drum.
nume predicativ	Florile sunt ale Mirunei .	
VOCATIV	nu are funcție sintactică	Frate , pe unde ai umblat?

!!! Prepoziții și locuțiuni prepoziționale specifice cazurilor:

- **N** – nu are
- **AC** – de, la, cu, pentru, spre, din, despre, dinspre, înspre, de la, până la etc.
- **G** – asupra, deasupra, înaintea, înapoia, contra, împotriva, în jurul, în fața, în spatele, în mijlocul, în susul, în josul, în dreptul etc.
- **D** – grație, mulțumită, datorită. V- nu are.

Locuțiuni substantivale

Sunt grupuri de două sau mai multe cuvinte care au ca sinonim un substantiv și se comportă gramatical precum acesta.

Ex: păreră de rău = regret; punct de vedere = opinie;
 ținere de minte = memorie; dare de mână = dărnicie;

băgare de seamă = atenție;

bătaie de joc = batjocură;

luare-aminte = atenție;

nebăgare de seamă = neatenție; etc.

bătaie de cap = problemă, preocupare

păreră de bine = bucurie.

Articolul

Articolul este partea de vorbire flexibilă care însoțește un substantiv, arătând în ce măsură obiectul denumit de substantiv este cunoscut vorbitorului.

Articolul hotărât (enclitic)

- arată că obiectul denumit de substantivul pe care îl însoțește este cunoscut vorbitorilor;

Caz	Singular	Plural
N - AC	-l, -le, -a (băiatul, peretele, copila)	-i, -le (băieții, copilele)
D - G	-lui, -i (băiatului, copilei)	-lor (băieților, copilelor)
V	-le, -o (băiatule!, copilol!)	-lor (băieților!, copilelor!)

Articolul nehotărât (proclitic)

- arată că obiectul denumit de substantivul pe care îl însoțește nu este cunoscut sau nu le este clar definit vorbitorilor;

Caz	Masculin		Feminin	
	Singular	Plural	Singular	Plural
N - AC	un (un fiu)	niște (niște fii)	o (o fiică)	niște (niște fiice)
D - G	unui (unui fiu)	unor (unor fii)	unei (unei fiice)	unor (unor fiice)

Articolul demonstrativ (adjectival)

- însoțește un adjectiv (cel frumos) sau un numeral cardinal sau ordinal (cea de-a doua), realizând legătura între acestea și substantivul determinat;
- ajută la formarea gradului superlativ relativ al adjectivelor;¹

¹ Atunci când se află în structura gradului superlativ relativ al adverbului, „cel” nu mai este articol: Cel mai bine ar fi să ajungă la timp.

Caz	Masculin		Feminin	
	Singular	Plural	Singular	Plural
N - AC	cel (fiul cel mic)	cei (fiii cei mici)	cea (fata cea mică)	cele (fetele cele mici)
D - G	celui (fiului celui mic)	celor (fiilor celor mici)	celeii (fetei celeii mici)	celor (fetele celor mici)

Atunci când „cel”, „cea”, „cei”, „cele” substituie un substantiv, avem de-a face cu o folosire pronominală, deoarece este necesară întotdeauna prezența altui constituent lângă. Vorbim, așadar, despre un pronume cu un grad de autonomie redus, motiv pentru care îl vom numi **pronume semiindependent**.

- Cel bătrân a văzut multe. → Cel bătrân = bunicul/bătrânul
- Cei mici îl așteaptă pe Moș Crăciun. → Cei mici = copiii

Articolul posesiv (genitiv)

- este o marcă a cazului genitiv și apare în următoarele situații:

1. Când substantivul în genitiv nu se află în vecinătatea imediată a unui substantiv articulat hotărât

Am citit această carte **a** autorului francez.

2. Când genitivul se află înaintea substantivului

Ale fetei flori sunt parfumate.

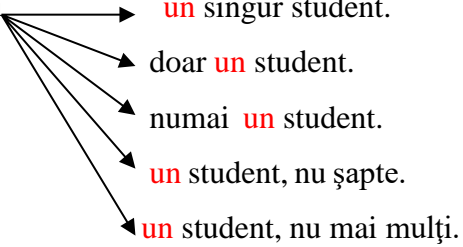
3. Când substantivul în genitiv are funcția sintactică de nume predicativ

Bomboanele sunt **ale** Mariei.

Masculin		Feminin	
Singular	Plural	Singular	Plural
al (al băiatului)	ai (ai băieților)	a (a fetei)	ale (ale fetelor)

!!! Distincția articol nehotărât – numeral cardinal

*Am văzut la teatru

- un singur student.
- doar un student.
- numai un student.
- un student, nu șapte.
- un student, nu mai mulți.

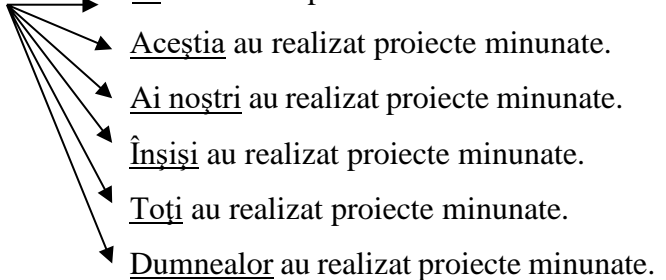
- În aceste exemple, un = numeral, deoarece se dorește evidențierea numărului

*Am văzut la teatru un student. – un = articol nehotărât.

Pronumele

Pronumele este partea de vorbire flexibilă care ține locul unui substantiv.

Ex: Studentii au realizat proiecte minunate.

Pronumele personal

Pronumele personal ține locul unui substantiv, indicând diferite persoane.

Caz		Singular				Plural			
		I	II	III masc.	III fem.	I	II	III masc.	III fem.
N		eu	tu	el	ea	noi	voi	ei	ele
AC	formă acc.	(pe) mine	(pe) tine	(pe) el	(pe) ea	(pe) noi	(pe) voi	(pe) ei	(pe) ele
	formă neacc.	mă, m-	te	îl, l-	o	ne	vă, v-	îi, i-	le
D	formă acc.	mie	ție	lui	ei	nouă	vouă	lor	lor
	formă neacc.	îmi, mi	îți, ți	îi, i	îi, i	ne, ni	vă, vi, v-	le, li	le, li
G		-	-	lui	ei	-	-	lor	lor
V		-	tu!	-	-	-	voi!	-	-

Pronumele de politețe

Pronumele de politețe exprimă respectul față de o persoană.

Se disting trei grade de politețe: **grad redus de politețe**, **politețe standard** și **grad înalt de politețe** (în această ordine sunt notate formele pronumelor în tabel):

Caz	Singular			Plural		
	II	III masc.	III fem.	II	III masc.	III fem.
N – AC	dumneata dumneavoastră Domnia Ta Domnia Voastră	dânsul dumnealui dumneasa Domnia Sa Domnia Lui	dânsa dumneaei dumneasa Domnia Sa Domnia Ei	dumneavoastră Domniile Voastre	dânșii dumnealor Domniile Lor	dânsele dumnealor Domniile Lor
D - G	dumitale dumneavoastră Domniei Tale Domniei Voastre	dânsului dumisale Domniei Sale Domniei Lui	dânsei dumisale Domniei Sale Domniei Ei	dumneavoastră Domniilor Voastre	dânșilor dumnealor Domniilor Lor	dânselor dumnealor Domniilor Lor

Pronumele reflexiv

Pronumele reflexiv arată identitatea dintre obiectul asupra căruia se răsfrânge acțiunea verbului și subiect.

- Pentru persoanele I și a II-a nu are forme proprii, împrumutând formele neaccentuate de AC și D ale pronumelui personal:

Caz	I		II	
	Singular	Plural	Singular	Plural
AC	mine, mă, m-	noi, ne	tine, te	voi, vă, v-
D	mie, îmi, mi-	nouă, ne, ni-	ție, îți, ți	vouă, vă, vi, v-

- Are forme proprii doar pentru persoana a III-a:

Caz	Forme acc.	Forme neacc.
AC	sine	se, s-
D	sie, sieși	își, și-

!!! Pentru persoana I și II, unde formele reflexivului și ale personalului sunt identice, ca să nu confundăm pronumele reflexiv cu cel personal, vom face proba astfel:

- dacă pronumele are aceeași persoană și același număr cu verbul => pronume reflexiv;

- dacă pronumele e diferit ca persoană și număr de verb => pronume personal.

Ex:

Mă duc la școală. (mă = pers. I, nr. sing. și duc = pers. I, nr. sing. => pronume reflexiv)

Te duc la școală. (te = pers. a II-a, nr. sing și duc = pers. I, nr. sing. => pronume personal)

Complementul indirect posesiv

- Formă neaccentuată de dativ a pronumelui personal sau reflexiv cu sens de posesie;
- Din punct de vedere sintactic, dativul posesiv este subordonat verbului, iar în plan semantic se subordonează substantivului;
- Pronumele pare că își îndeplinește funcția sintactică de complement indirect, însă în planul conținutului este sinonim cu un pronume posesiv, deci funcționează ca un determinant al substantivului => va avea funcția sintactică de complement indirect posesiv.

Ex: **Mi**-am luat geanta și am plecat. – mi = geanta mea (Am luat geanta mea și am plecat);

Ți-ai băut cafeaua devreme. – ți = cafeaua ta (Ai băut cafeaua ta devreme);

Își aranjează atent actele. –își = actele lui (Aranjează atent actele lui).

Pronumele demonstrativ

Pronumele demonstrativ ține locul unui substantiv și arată apropierea, depărtarea, identitatea sau diferențierea.

apropiere	N - AC	acesta, aceasta, aceștia, acestea
	D - G	acestuia, acesteia, acestora, acestora
depărtare	N – AC	acela, aceea, aceia, acelea
	D - G	aceluia, aceleia, acelora, acelora
identitate	N – AC	aceiași, aceeași, aceiași, aceleași
	D – G	aceluiași, aceleiași, acelorași, acelorași
diferențiere	N – AC	celălalt, cealaltă, ceilalți, celelalte
	D - G	celuilalt, celeilalte, celorlalți, celorlalte.

Forme populare: ăsta, asta, ăștia, astea, ăla, aia, ăia, alea, ăștălalt, astalaltă, aștialalți, astealalte, ista, iștia, aista etc.

!!!

Dacă pronumele demonstrativ determină un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz => **adjectiv pronominal demonstrativ**.

Ex:

Acesta fugе pe ulița prăfuită. – pronume demonstrativ

Câinele acesta fugе pe ulița prăfuită. – adjectiv pronominal demonstrativ.

Pronumele posesiv

Pronumele posesiv ține locul unui substantiv și arată numărul de posesori și de obiecte posedate.

N - AC	Gen	Un singur posesor			Mai mulți posesori	
		I	II	III	I	II
Un obiect posedat	masc.	al meu	al tău	al său	al nostru	al vostru
	fem.	a mea	a ta	a sa	a noastră	a voastră
Mai multe obiecte posedate	masc.	ai mei	ai tăi	ai săi	ai noștri	ai voștri
	fem.	ale mele	ale tale	ale sale	ale noastre	ale voastre

!!!

- Există și forme de D-G, folosite pentru mai mulți posesori: *alor mei, alor tăi, alor, săi, alor noștri, alor voștri*.
- Dacă pronumele posesiv determină un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz => **adjectiv pronominal posesiv**.

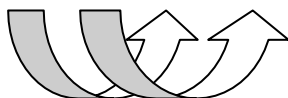
Ex:

Al nostru se pregătește pentru admitere. – pronume posesiv

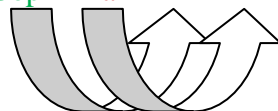
Fiul nostru se pregătește pentru admitere. – adjectiv pronominal posesiv.

Acordul în cruce

Fata al cărei tată e polițist a sosit la petrecere.

Copiii a căror mamă a venit la ședința cu părinții sunt din satul meu.

Acord în cruce → al/a/ai/ale se acordă cu obiectul, iar căru/cărei/căror se acordă cu posesorul.

Adjectivul pronominal de întărire

- însoțește un substantiv sau un pronume, insistând asupra lui (întărindu-l).

Persoana	Caz	Singular		Plural	
		masc.	fem.	masc.	fem.
I	N – AC	însumi	însămi	înșine	însene
	D – G	însumi	însemi	înșine	însene
II	N – AC	însuși	însăși	înșivă	însevă
	D – G	însuși	înseși	înșivă	însevă
III	N – AC	însuși	însăși	înșiși	însele
	D - G	însuși	înseși	îșiși	înseși

!!!

- Dacă pronumele de întărire determină un substantiv sau pronume cu care se acordă în gen, număr și caz => **adjectiv pronominal de întărire**.

Ex:

Însuși a reparat mașina. – pronume de întărire

Paul însuși a reparat mașina./El însuși a reparat mașina. – adjectiv pronominal de întărire.

Pronumele nehotărât

Pronumele nehotărât ține locul unui substantiv, însă nu indică precis obiectul denumit de acesta.

Forme (N – AC):

unul/una – unii/unele
altul/alta – alții/altele
vreunul/vreuna – vreunii/vreunele
tot/toată – toți/toate
atât/atâta – atâtia/atâtea
puțin/puțină – puțini/puține
fiecare
fiecare
oricare
oricine
orișicare
orișicine
oarecare
oarece
careva
cineva
ceva
câtva
altcineva
altceva

- Aici intră și fostele numerale colective: ambii, amândoi, amândouă, tustrei, toți șapte etc.

!!!

- Există și forme pentru D – G: *unuia, altuia, tuturor, oricui, vreunuia* etc.
- Dacă pronumele nehotărât determină un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz
=> **adjectiv pronominal nehotărât.**

Ex:

Puțini au știut răspunsul. – pronume nehotărât

Puțini elevi au știut răspunsul. – adjectiv pronominal nehotărât.

Pronumele relativ

Pronumele relativ ține locul unui substantiv și face legătura (la nivelul frazei) între o propoziție subordonată și regenta ei.

N - AC	care	cine	ce	cât/câtă/câți/câte
D - G	căruia/căreia/căroră	cui	-	câtor

- Ceea ce = singurul pronume relativ compus

!!!

- Funcția sintactică a pronumelui relativ se determină strict în propoziția din care acesta face parte, nu la nivelul frazei, urmând tiparul:

1. Identificăm propoziția și o separăm de restul frazei;
2. Înlocuim pronumele relativ cu un substantiv;
3. Funcția sintactică a substantivului înlocuitor va fi funcția sintactică a pronumelui relativ.

Ex: Știu / cine m-a sunat ieri/.

1. Propoziția este: „cine m-a sunat ieri”
2. Înlocuim pronumele relativ cu un substantiv: Fata m-a sunat ieri
3. Fata = Subiect => cine=Subiect

- Dacă pronumele relativ determină un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz => **adjectiv pronominal relativ**.

Ex:

Văd ce ai realizat. – pronume relativ

Văd ce proiect ai realizat. – adjectiv pronominal relativ.

Pronumele interogativ

Pronumele interogativ ține locul substantivului așteptat ca răspuns la o întrebare.

Formele pronumelui interogativ sunt cele ale pronumelui relativ (*care, cine, ce, cât/câtă/câți/câte, căruia/căreia/căroră, cui, câtor*), amplasate în enunțuri interogative.

!!!

- Funcția sintactică a pronumelui interogativ este funcția sintactică a cuvântului oferit ca răspuns la întrebare:

Ex:

Î: Pe cine ai chemat la nuntă?

R: Pe frați i-am chemat la nuntă.

pe frați = complement direct => pe cine = complement direct.

- Dacă pronumele interogativ determină un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz => **adjectiv pronominal interogativ**.

Ex:

Ce ai cumpărat pentru cină? – pronume interogativ

Ce mezeluri ai cumpărat pentru cină? – adjectiv pronominal interogativ.

Pronumele negativ

Pronumele negativ ține locul unui substantiv, negând prezența acestuia.

! Se folosește doar în propozițiile negative.

N - AC	nimeni	nimic	Niciunul / niciuna / niciunii / niciunele
D - G	nimănu	-	Niciunuia / niciuneia / niciunora

- Dacă pronumele negativ determină un substantiv cu care se acordă în gen, număr și caz => **adjectiv pronominal negativ**.

Ex:

Niciunul nu a venit la curs. – pronume negativ

Niciun student nu a venit la curs. – adjectiv pronominal negativ.

Locuțiuni pronominale

Sunt grupuri de două sau mai multe cuvinte care au ca sinonim un pronume și se comportă gramatical precum acesta.

Ex: cine știe cine = cineva;

cine știe ce = ceva;

nu știu cine = careva;

nu știu ce = ceva;

te miri cine = cineva;

nu știu cui = cuiva.

Numeralul

Numeralul este partea de vorbire flexibilă care arată un număr, determinarea numerică a obiectelor sau ordinea lor prin numărare.

Tipuri de numere:

1. **Numeralul cardinal**:

- Simple: unu, șase, nouă;
- Compuse: douăzeci și doi, o sută treizeci și opt;

2. **Numeralul ordinal** – arată ordinea obiectelor prin numărare: primul, al doilea, al șaptelea, a treia etc.

Valorile morfologice ale numeralului

Valoarea substantivală

Numeralul are valoare substantivală atunci când denumește un obiect sau apare în enunțuri matematice.

- Când a ajuns la kilometrul 15, a simțit că roata i s-a dezumflat.
- Unu plus unu fac doi.

Valoarea adjectivală

Numeralul are valoare adjectivală când însoțește un substantiv, cu care se acordă în gen, număr și caz.

- Opt persoane au confirmat participarea la eveniment.
- A doua variantă părea a fi cea mai potrivită.

Valoarea pronominală

Numeralul are valoare pronominală atunci când ține locul unui substantiv.

- Doar doi au promovat examenul.
- Al patrulea e vărul meu.

Cazuri și funcții sintactice

1. valoare adjectivală

Nominativ	atribut adjectival	<u>Primul</u> coleg mi-a atras atenția asupra termenului-limită
Acuzativ	atribut adjectival	Am vizionat <u>trei</u> filme în weekend.

2. valoare pronominală

Nominativ	subiect	<u>Trei</u> au ieșit din clasă.
	nume predicativ	Ionel este <u>al patrulea</u> .
Acuzativ	complement direct	Îmi plac merele, așa că am cumpărat <u>patru</u> .
	complement indirect	I-am oferit flori doar <u>uneia</u> dintre colege.
	complement prepozițional	Deține informații doar <u>despre trei</u> .
	complement de agent	Cartea a fost citită <u>de al doilea</u> .
	circumstanțial de loc	Mă îndrept <u>spre primul</u> .
	circumstanțial de timp	Au plecat de câteva zile și au ajuns <u>după</u> alte <u>trei</u> .
	circumstanțial de mod	Se îmbracă <u>ca doi</u> dintre prietenii săi cei mai buni.
	atribut prepozițional	Diploma <u>pentru al doilea</u> a fost semnată de secretară.
Genitiv	atribut genitival	Opiniile celor <u>trei</u> mă interesează.

3. valoare substantivală

- respectă tiparul substantiv + numeral sau apare în textele de matematică și are funcția sintactică de atribut;
- numeralul nu se acordă cu substantivul, întrucât, dacă s-ar fi acordat, ar fi avut valoare adjectivală.

Mărimea **42** îi e mare.

A citit până la pagina **123**.

Douăzeci plus **patru** fac **douăzeci și patru**.

În afară de numeralul cardinal și de cel ordinal, există o serie de construcții care sunt asociate ideii de număr. În gramatica tradițională, acestea erau considerate forme ale numeralului, însă acum aparțin altor părți de vorbire:

1. Multiplicativele (îndoit, întreit, însutit, înmiit) sunt adjective;
Ex.: Efortul înzecit a fost, în cele din urmă, răsplătit.
2. Fraționarele (doime, treime, zecime, jumătate, sfert) sunt substantive, pentru că se pot număra:
Ex.: o doime, două doimi
3. Adverbialele (o dată, de două ori, de trei ori, de zece ori, prima dată, a zecea oară) sunt locuțiuni adverbiale;
Ex.: A realizat de două ori aceeași machetă.
4. Colectivele (amândoi, amândouă, toți trei, câteși trei, ambii, toți patru, toți zece) sunt pronume nehotărâte sau, după caz, adjective pronominale nehotărâte:
Ex.: Amândoi au participat la spectacol și astfel toți trei frații s-au revăzut.

Adjectivul

Adjectivul este partea de vorbire flexibilă care exprimă însușiri ale obiectelor și ființelor. Acesta se acordă în gen, număr și caz cu substantivul pe care îl determină.

Clasificare:

- După structură: - **simple**: bun, frumos, verde, neglijent etc.
- **compuse**: alb-cenușiu, cumsecade, atotștiutor etc.

- După formele flexionare: - **variabile**: -cu două forme: verde/verde/verzi/verzi
-cu trei forme: auriu/aurie/aurii/aurii
-cu patru forme: bun/bună/buni/bune
- **invariabile**: gri, roz, mov, eficace, perspicace etc.
!!! Pentru a stabili numărul de forme flexionare, se testează forma pentru masculin singular, feminin singular, masculin plural și feminin plural astfel:
(băiat) energic – (fată) energică – (băieți) energici – (fete) energice
⇒ Adjectivul „energic” are 4 forme flexionare (se notează numărul de forme diferite).

- După proveniență: - **propriu-zise**: roșu, calm, frumos, pur etc.
- **provenite din verbe la participiu**: uscat, citită, vizionat etc.
a usca – (participiu)uscat... Mărul uscat a fost tăiat.
- **provenite din verbe la gerunziu** (gerunziu acordat): suferind, tremurândă
a biciui – (gerunziu) biciuind... Ploaia biciuindă îmi lovește fereastra.
- **provenite din pronume**: pronume+substantiv=> adjectiv pronominal
acest (om), fiecare (copil), toți (elevii) etc.
- **provenite din adverb**: așa (clasă), (haine) gata etc.

Gradele de comparație

Gradul pozitiv	Gradul comparativ	Gradul superlativ	
		relativ	absolut
<i>frumos</i>	<p>- de inferioritate: <i>mai puțin frumos</i></p> <p>- de egalitate: <i>la fel de frumos, tot așa de frumos</i></p> <p>- de superioritate: <i>mai frumos</i></p>	<p>- de inferioritate: <i>cel mai puțin frumos</i></p> <p>- de superioritate: <i>cel mai frumos</i></p>	<p>de inferioritate: <i>foarte puțin frumos</i></p> <p>- de superioritate: <i>foarte frumos</i></p>

Alte moduri de redare a superlativului absolut:

- prelungirea unui sunet: E frumoaaaaasă! (=foarte frumoasă)
- repetarea adjectivului: E frumoasă-frumoasă! (=foarte frumoasă)
- construcții în genitiv: E frumoasa frumoaselor! (=foarte frumoasă)
- termeni echivalenți pentru „foarte”: E tare frumoasă! E super frumoasă! E extrem de frumoasă! etc. (=foarte frumoasă)

Funcții sintactice

atribut adjectival	Feciorul harnic a construit o casă.
nume predicativ	Grivei este flămând .
complement prepozițional	Din cuminte s-a făcut obraznic.
circumstanțial de timp	De mic a fost inteligent.
circumstanțial de mod	Ea pare grav bolnavă.
circumstanțial de cauză	Sare în sus de fericit ce este.

!!! Pentru a determina cazul adjectivelor, trebuie să determinăm cazul substantivelor pe care acestea le determină, întrucât se acordă în gen, număr și caz.

Ex: Băiatul **înalt** joacă baschet. - „înalt” se acordă cu „băiatul”=> caz N.

Locuțiuni adjectivale

Sunt grupuri de două sau mai multe cuvinte care au ca sinonim un adjectiv și se comportă gramatical precum acesta.

Ex: (om) de seamă= important; (om) fără noroc= ghinionist;
(om) din topor = bătăran (om) de treabă= sociabil;
(om) cu scaun la cap= inteligent; (om) cu stare = bogat.

Verbul

Verbul este partea de vorbire flexibilă care exprimă o acțiune, o stare sau existența.

Clasificare:

a) După capacitatea de a forma predicatul:

1. **Verbe predicative** – au sens deplin și formează singure predicatul;

Ex: a vedea, a scrie, a dansa etc.

2. **Verbe nepredicative:** —→ **copulative** (formează predicatul nominal împreună cu un nume predicativ);

Ex: El a devenit medic.

(a devenit=verb copulativ, medic=nume predicativ=> a devenit medic=predicat nominal);

Lista verbelor copulative:

a fi	a ieși	a rămâne	a se chema
a deveni	a se face	a însemna	a se numi
a ajunge	a părea	a se naște	a se crede.

!!! În afară de „a deveni”, care e mereu copulativ, toate celelalte verbe copulative pot fi, în funcție de context, și predicative:

Verb predicativ		Verb copulativ
a fi	Cartea este pe masă. (=se află/există)	Cartea este interesantă. (≠ se află/există)
a deveni	-	Copiii au devenit adulți responsabili.
a ajunge	Ai ajuns cu bine acasă?	Va ajunge un medic renumit.
a ieși	Cosmin a ieșit pe poarta dinspre alee.	Cosmin a ieșit peședintele ligii.
a se face	Se face că doarme de zece minute.	Casa s-a făcut scrum în urma incendiului.
a părea	Pare că va ploua.	Pare trist după discuția de ieri.
a rămâne	A rămas la gară să îl aștepte.	A rămas surprins de vestea primită.
a însemna	Am însemnat data în calendar.	Sfatul tău înseamnă mult pentru mine.
a se naște	Copilul s-a născut ieri la prânz.	Românul s-a născut învățat.
a se chema	Mă cheamă la masă.	El se cheamă Ionel.
a se numi	Mâine se va numi responsabilul de grup.	Colega mea se numește Dana.
a se crede	În acest grup, ne credem unii pe alții.	Victor se crede superior tuturor.

—→ **auxiliare** (instrumente gramaticale care ajută la formarea modurilor și timpurilor compuse, dar și a diatezei pasive);

Există 3 verbe auxiliare: *a fi*, *a avea*, *a vrea*.

a fi	Mod indicativ, timp viitor anterior	Tu vei fi mers deja la bunici.
	Mod conjunctiv, timp perfect	Era bine să fi participat și tu.
	Mod condițional-optativ, timp perfect	Dacă nu ploua, ai fi ajuns primul la cabană.
	Modul infinitiv, timp perfect	Nu e recomandat a fi notat pe lista datornicilor.
	Diateza pasivă	Filmul este vizionat de cinefili.
a avea	Mod indicativ, perfect compus	Am scris deja jumătate din cerință.
	Mod indicativ, timp viitor	Cred că am să particip la concurs.
	Condițional-optativ	Aș pleca la mare, dacă ai veni cu mine.
a vrea	Mod indicativ, timp viitor	Vom nota detaliile prezentate la curs.

b) În funcție de persoană:

- 1) **Verbe personale** – acțiunea verbului poate fi pusă pe seama unei persoane;
Ex: a lucra, a desena, a scrie etc.
- 2) **Verbe impersonale** – acțiunea verbului nu poate fi pusă pe seama unei persoane;
Ex: a tuna, a fulgera, a ploua, a ninge etc.

c) După capacitatea de a accepta un complement direct:

- 1) **Verbe tranzitive** – acceptă complement direct;
Ex: a citi, a auzi, a vedea etc.
- 2) **Verbe intransitive** – nu acceptă complement direct;
Ex: a fugi, a se gândi, a sta etc.

Conjugarea verbelor

Conjugarea I	-a	a lucra, a asista, a motiva
Conjugarea a II-a	-ea	a vedea, a părea, a plăcea
Conjugarea a III-a	-e	a crede, a spune, a scrie
Conjugarea a IV-a	-i	a iubi, a sui
Conjugarea a V-a	-î	a hotărî, a urî

Moduri și timpuri verbale

A. Moduri predicative (personale) – pot forma singure predicatul;

1. **Modul indicativ** – arată o acțiune sigură, reală;

Timpurile modului indicativ:

<i>Prezent</i>	<i>Perfect simplu</i>	<i>M.m.c.p</i>	<i>Imperfect</i>	<i>Perfect compus</i>	<i>Viitor</i>	<i>Viitor anterior</i>
Eu lucrez	Eu lucrai	Eu lucrasem	Eu lucram	Eu am lucrat	Eu voi lucra	Eu voi fi lucrat
Tu lucrezi	Tu lucrași	Tu lucraseși	Tu lucrai	Tu ai lucrat	Tu vei lucra	Tu vei fi lucrat
El/ea lucrează	El/ea lucra	El/ea lucrase	El/ea lucra	El/ea a lucrat	el/ea va lucra	El/ea va fi lucrat
Noi lucrăm	Noi lucrarăm	Noi lucraserăm	Noi lucram	Noi am lucrat	Noi vom lucra	Noi vom fi lucrat
Voi lucrați	Voi lucrați	Voi lucraserăți	Voi lucrați	Voi ați lucrat	Voi veți lucra	Voi veți fi lucrat
Ei/ele lucrează	Ei/ele lucrară	Ei/ele lucraseră	Ei/ele lucrau	Ei/ele au lucrat	Ei/ele vor lucra	Ei/ele vor fi lucra

2. **Modul conjunctiv** – arată o acțiune posibilă, realizabilă;

Timpurile modului conjunctiv:

<i>Prezent</i>	<i>Perfect</i>
Eu să lucrez	Eu să fi lucrat
Tu să lucrezi	Tu să fi lucrat
El/ea să lucreze	El/ea să fi lucrat
Noi să lucrăm	Noi să fi lucrat
Voi să lucrați	Voi să fi lucrat
Ei/ele să lucreze	Ei/ele să fi lucrat

3. **Modul condițional-optativ** – arată acțiuni dorite, a căror realizare depinde de o condiție;

Timpurile modului condițional-optativ:

<i>Prezent</i>	<i>Perfect</i>
Eu aș lucra	Eu aș fi lucrat
Tu ai lucra	Tu ai fi lucrat
El/ea ar lucra	El/ea ar fi lucrat

Noi am lucra	Noi am fi lucrat
Voi ați lucra	Voi ați fi lucrat
Ei/ele ar lucra	Ei/ele ar fi lucrat

- 4. Modul imperativ** – exprimă o poruncă, un ordin, un îndemn, o interdicție;
 -are forme doar pentru persoana a II-a, singular și plural;
 -are două forme: afirmativă și negativă;

Afirmativ	(tu) scrie! (voi) scrieți!
Negativ	(tu) nu scrie! (voi) nu scrieți!

!!! Forma negativă poate diferi de forma pozitivă, întrucât se conturează după forma de infinitiv a verbului;

Ex: **Fă** tema! – afirmativ

Nu face tema! - negativ

~~Nu fă~~ tema!

B. Moduri nepredicative (nepersonale)

- nu pot îndeplini funcția sintactică de predicat;

infinitiv (forma din dicționar)	prezent: a scrie, a lucra, a învăța etc.
	perfect: a fi scris, a fi lucrat, a fi învățat etc.
gerunziu (-ind/-ând)	scriind, lucrând, învățând etc.
participiu (-s/-t)	scris, lucrat, învățat etc.
supin (participiu + prepoziție)	de scris, pentru lucrat, la învățat etc.

Funcții sintactice

Moduri predicative	predicat verbal	Vântul <u>șuieră</u> printre crengi.
	predicat nominal	Artistul <u>a devenit</u> celebru.
Moduri nepredicative	subiect	<u>A citi</u> e indicat. (infinitiv) <u>De revăzut</u> teoremele e bine. (supin) Se vede <u>fulgerând</u> . (gerunziu)
	atribut verbal	Emoția <u>de a iubi</u> e unică. (infinitiv) Lucrările <u>de realizat</u> sunt grele. (supin) Am zărit coșurile <u>fumegând</u> . (gerunziu)
	atribut adjectival	Am zărit coșurile <u>fumegânde</u> . (gerunziu acordat) Povestea <u>relată</u> m-a impresionat. (participiu)
	nume predicativ	Datoria ta este <u>de a interveni</u> . (infinitiv) Pepenii aceștia sunt <u>de mâncat</u> . (supin)
	complement direct	Nu pot <u>pricepe</u> ideea. (infinitiv) Mai are <u>de învățat</u> . (supin) Am auzit <u>plouând</u> . (gerunziu)
	complement prepozițional	S-a plictisit <u>de memorat</u> textul. (supin) S-a plictisit <u>de a memora</u> textul. (infinitiv)
	circumstanțial de timp	<u>Înainte de a scrie</u> , citește cu atenție. (infinitiv) <u>După scris</u> , urmează proba de abilități. (supin) <u>Trecând</u> pe drum, am văzut-o. (gerunziu)
	circumstanțial de mod	A ieșit din sală <u>fără a anunța</u> . (infinitiv) Coboară pe uliță <u>chiuind</u> . (gerunziu)

	circumstanțial de cauză	<u>Experimentând</u> , a descoperit leacul. (gerunziu)
	circumstanțial de scop	Au plecat <u>la pescuit</u> . (supin) Se pregătește <u>pentru a susține</u> testul. (infinitiv)

Construcțiile sintactice

1. Construcțiile active- subiectul este cel care realizează acțiunea;

Ex: Maria scrie recenzia noului roman.

Ioana finalizează tabloul pentru expoziție.

Redactez un eseu, după ce am citit cartea.

2. Construcțiile pasive - acțiunea este realizată de către cineva;

- Construcția pasivă este formată din: verb auxiliar + participiu acordat, având funcția sintactică de predicat verbal.
- Este specific complementul de agent, care răspunde la întrebarea: „de către cine?”

Ex: Site-ul a fost configurat de specialiști.

De către cine a fost configurat site-ul? → De specialiști.

- Uneori, complementul de agent poate lipsi, întrucât vorbitorul nu consideră important să-l menționeze.

Ex: Aceste blocuri au fost construite în anii '70. (nu se specifică de către cine)

3. Construcții reflexive – formate dintr-un verb însoțit de pronume reflexiv;

Ex: Te întrebi adesea dacă vei reuși.

4. Construcții condiționale - arată o condiție și pot fi exprimate prin:

a) Verb la gerunziu sau infinitiv:

Ex: Rescriind cursul, reții informația.

Fără a învăța, nu poți reuși.

b) Adjectiv provenit din participiu:

Ex: Invitată, va participa cu siguranță la eveniment.

c) Substantiv / pronume / numeral:

Ex: Cu puțină organizare, totul va ieși minunat.

În locul ei, aș fi acceptat târgul.

5. Construcții concesive - arată o concesie (un fapt acceptat pentru îndeplinirea acțiunii);

- Întrebarea specifică: „În ciuda cărui fapt?”

a) Verb la gerunziu sau infinitiv:

Ex: Chiar observând că se chinuie, nu l-a ajutat.

Fără a se pregăti corespunzător, și tot a participat la examen.

b) Adjectiv:

Ex: Chiar veselă de vestea primită, și tot i-a venit să plângă.

c) Adjectiv provenit din participiu:

Ex: Nemâncată de ieri, și tot a avut putere să alerge la maraton.

d) Substantiv:

Ex: Fără susținerea părinților, și tot a reușit.

6. Construcții impersonale- alcătuite dintr-un verb al cărui subiect nu este o persoană sau nu poate fi identificat;

a) Verbe meteorologice:

Ex: Plouă. Ninge. Tună.

b) Verbe reflexive impersonale:

Ex: Se spune că vor reuși.

Se aude că vin vremuri grele.

c) Verbe pasive impersonale:

Ex: Este știut că vor reuși.

d) Verbul copulativ „a fi” + adverb:

Ex: Este bine să te relaxezi.

Este rău să fii trist.

Este necesar să învățăm toate regulile.

e) Verbul predicativ „a fi” + substantiv (nominativ):

Ex: E dimineață.

E toamnă.

f) Verbul „a fi” + pronume + substantiv (nominativ):

Ex: Mi-e foame.

Mi-e frig.

Mi-e sete.

Mi-e somn.

7. **Construcții incidente** - comunicări suplimentare, care aduc detalii sau lămuriri, fără a fi legate sintactic de celelalte enunțuri.

- Pot fi eliminate, fără a afecta înțelesul general al comunicării.

- Se separă prin virgule.

Ex: Cred că, dacă e să fim sinceri, e îndreptățită să solicite o reevaluare.

Locuțiuni verbale

Sunt grupuri de două sau mai multe cuvinte care au ca sinonim un verb și se comportă gramatical precum acesta.

Ex: a o lua la sănătoasa = a fugi a-și aduce aminte = a aminti
a trage pe sfoară = a păcăli a duce la capăt = a finaliza
a-i părea rău = a regreta a lua peste picior = a ironiza
a se lua la hartă = a se certa
a da de știre = a anunța

Adverbul

Adverbul este partea de vorbire flexibilă care arată o împrejurare (locul, timpul modul) și poate determina un verb, un adjectiv, un alt adverb sau o interjecție.

Clasificare:

- 1) După structură:
 - a) simple: azi, mâine, încet, aici, acolo etc.
 - b) compuse: ici-colo, deodată, astfel etc.
- 2) După înțeles:
 - a) de loc: aici, acolo, aproape, jos, sus, dincolo etc.
 - b) de timp: azi, mâine, ieri, niciodată, îndată, devreme etc.
 - c) de mod: așa, bine, deloc, rău etc.
 - d) adverbe pronominale relative și interogative: unde, când, cum;
 - e) adverbe pronominale nehotărâte: oriunde, oricând, oricum, undeva.

Diferența substantiv – adverb!

Vara e anotimpul meu preferat. (Vara=Subiect => Vara= substantiv comun)

Vara mergem la mare. (Vara= Circumstanțial de timp => Vara=adverb de timp).

!!!Adverbul are aceleași grade de comparație ca adjectivul (vezi grade de comparație adjectiv).

Funcții sintactice

circumstanțial de loc/timp/mod	Au sosit <u>aici</u> . Vor pleca <u>mâine</u> . Lucrează <u>repede</u> .
circumstanțial de cauză	<u>De aia</u> a venit, că l-ai chemat.
circumstanțial de scop	<u>De asta</u> îți explic, ca să înțelegi.
atribut adverbial	Ziua <u>de ieri</u> a fost una productivă.
nume predicativ	E <u>ușor</u> să oferi soluții altora.
predicat verbal	Mihai muncește, iar Anton <u>nu</u> .

!!! Adverbul predicat și adverbul-propoziție

Adverbul poate îndeplini funcția de predicat în anumite enunțuri eliptice:

- Ioana a învățat din greu pentru examen, dar Marcela nu. (forma eliptică pentru nu a învățat).

În cazuri de elipsă a verbului, atunci când din predicat se păstrează numai adverbul de negație, adverbul negativ preia funcția întregului predicat.

În dialog, ca răspuns la anumite întrebări, se poate oferi doar un adverb de negație sau de afirmație. În acest context, adverbul are funcția unui enunț afirmativ sau negativ.

- Ai fost azi la școală?
– Nu. / Da.

!!!

Sigur/Probabil/Adevărat + că/să sunt adverbe de modalitate, integrate sintactic în structura unei fraze cu două propoziții; apar cu funcție sintactică de **predicat nominal**, cu elipsa verbului copulativ.

Ex.: Sigur că va veni. (E sigur că va veni)

Desigur/Firește/Poate/Negreșit + că/să sunt adverbe de modalitate, integrate sintactic în structura unei fraze cu două propoziții; apar cu funcție sintactică de **predicat verbal** (imposibilitatea inserării copulei).

Ex: Poate că va reuși.

Locuțiuni adverbiale

de loc	de timp	de mod	cauză/scop(în funcție de context)
din loc în loc în față de-a curmezișul la stânga la mijloc	din zi în zi din an în an din când în când	cu siguranță pe de rost de-a binelea pe neașteptate pe nerăsuflăte	de aia de asta pentru asta pentru aceea

!!! A parcat *în față*. – în față = adverb de loc

A parcat *în fața blocului*. – în fața = locuțiune prepozițională specifică cazului genitiv.

Prepoziția

Prepoziția este partea de vorbire neflexibilă care leagă un atribut, un complement sau un nume predicativ de cuvântul determinat. Nu are înțeles de sine stătător și nu are funcție sintactică, fiind, de altfel, un instrument gramatical.

Clasificare:

- a) simple: de, la, pe, din, cu, spre, lângă etc.
- b) compuse: de la, de pe la, de lângă, de către, dinspre, deasupra etc.

Prepoziții/locuțiuni prepoziționale specifice cazurilor

Acuzativ		Dativ		Genitiv	
Prepoziții	Locuțiuni prepoziționale	Prepoziții	Locuțiuni prepoziționale	Prepoziții	Locuțiuni prepoziționale
din	față de	datorită	-	asupra	în fața
către	înainte de	mulțumită		contra	în spatele
sub	în afară de	grație		împotriva	de-a lungul
din				înaintea	de-a latul
în				înapoia	în locul
la				deasupra	în jurul
fără				dedesubtul	în mijlocul

- **conform, contrar, aidoma, asemenea, potrivit** nu sunt prepoziții, ci adverbe care însoțesc substantivele în dativ.

Conjunția

Conjunția este partea de vorbire neflexibilă care leagă două sau mai multe părți de propoziție de același fel sau, în frază, două propoziții (de același fel sau una subordonată celeilalte). Nu are sens de sine stătător și nu are funcție sintactică.

Ex:

Băieții și fetele din sat au încins o horă mare. (leagă două părți de propoziție de același fel, două subiecte)

Ai intrat, dar nu ai remarcat-o. (leagă o subordonată de regenta ei)

Clasificare:

1. După structură:
 - a) simple: că, să, însă, iar, ci etc.
 - b) compuse: ca să, fiindcă, ci și, încât etc.

2. După tipul relațiilor sintactice pe care le stabilesc:

<u>Conjunții/locuțiuni conjuncționale COORDONATOARE</u>	<u>Conjunții/locuțiuni conjuncționale SUBORDONATOARE</u>
copulative: și, nici, precum și, ci și	că, să, ca să, dacă, de (cu sensul de „dacă”), fiindcă, deoarece, întrucât, căci, deși, încât, pentru că, din cauză că, de vreme ce, ca și cum, din moment ce, cu toate că, chiar dacă, ori de câte ori etc.
adversative: dar, iar, însă, ci, ba	
disjunctive: fie, sau, ori	
conclusive: deci, așadar, prin urmare, în concluzie	

Punctuația conjuncțiilor

- Atunci când părțile de propoziție sau propozițiile se află într-un raport de coordonare, introduse prin conjuncțiile *și, sau, ori*, nu se despart prin virgulă;

Ex: Cumperi mere sau pere?

- Se despart prin virgulă părțile de propoziție sau propozițiile atunci când sunt legate prin conjuncțiile sau locuțiunile conjuncționale coordonatoare: *nici, dar, iar, însă, ci, ci și, dar și, precum și, deci, prin urmare, așadar, în concluzie;*

Ex: Am văzut materialele, însă nu mă pot decide.

- Se despart prin virgulă părțile de propoziție coordonate, legate prin conjuncția *și*, repetată înaintea tuturor părților de propoziție din coordonare;

Ex: Vom aduce ouă, și carne, și brânză la picnic.

- Se despart prin virgulă părțile de propoziții sau propozițiile coordonate, atunci când conjuncția se află între elementele coordonate dar și înaintea primului element al coordonării;

Ex: Și tu încerci, și tu te macini, și tu depui efort.

Interjecția

Interjecția este partea de vorbire neflexibilă care exprimă stări, senzații, îndemnuri, adresări sau imită sunete și zgomote din natură.

Clasificare:

- 1) După formă:
 - a) Simple: țiști, vai, hai, pleosc etc.
 - b) Compuse: tic-tac, hop-țop, mac-mac etc.
- 2) După înțeles:
 - a) propriu-zise: vai! of! au!
 - b) onomatopee: oac! ham-ham! cucurigu!
 - c) de adresare: mă, măi, bă, bre
 - d) predicative: hai, iată, marș.

Funcții sintactice

predicat verbal	Hai cu noi!
subiect	Se auzi un buf!
atribut interjecțional	Sunetul pleosc! m-a speriat.
nume predicativ	E vai de capul lor!
complement direct	Am auzit poc!
circumstanțial de mod	Umblă șontâc-șontâc!
fără funcție sintactică	Of, ce greu e exercițiul!

!!! Interjecțiile care exprimă o acțiune și se pot înlocui cu un verb sunt interjecții predicative și au funcție de predikat verbal;

Ex: Hai cu noi! – hai=vino => hai=predicat verbal;

Iepurele țiști în tufă – țiști=sări => țiști=predicat verbal.

!!! Interjecțiile care imită sunetele animalelor sau zgomote din natură se numesc ONOMATOPEE.

Ex: ham-ham!, oac!, trosc!, zbang!

Punctuația interjecțiilor

- După o interjecție se folosește virgula sau semnul exclamării, în funcție de intensitatea a ceea ce exprimă interjecția;

Ex: Of, ce bine! Ura!am învins!

- Interjecțiile compuse au, de obicei, termenii despărțiți prin cratimă: fâș-fâș, tic-tac, ding-dong, cioc-boc, haida-de;

Ex: Se aude cioc-cioc la ușă.

- Interjecțiile de adresare, dacă sunt însoțite de un substantiv în vocativ, se separă împreună cu acesta de restul propoziției;

Ex: Măi băiete, de ce nu înveți?

- După interjecțiile cu sens apropiat de al imperativului (hai!, na!, marș! etc.) nu se pune virgulă;

Ex: Na o nucă!

Cuvinte cu multiple valori morfologice

<p>O</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A pus corect accentul pe o. (substantiv) • Am împrumutat o singură carte de la bibliotecă. (numeral cardinal) • O fată a traversat prin loc nepermis. (articol nehotărât) • Ai văzut-o la cursul de ieri? (pronume personal) • O elevă citește, alta desenează. (adjectiv pronominal nehotărât) • O, acum înțeleg! (interjecție) • O să îți dau mâine toate detaliile. (aux. „a vrea”, formă populară)
<p>A</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cu A începe numele meu. (substantiv) • Nu au pus lucrareaa pe catedră. (articol hotărât) • Merindea este a elevului din spatele clasei. (articol posesiv genitival) • Florina a ieșit prima din sală. (verb auxiliar „a avea”) • Miroase a mere coapte. (prepoziție Ac) • E recomandat a învăța pe tot parcursul semestrului. (prepoziție infinitiv) • A! Deschide gura mare! (interjecție)
<p>S</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toate-s complicate! (verb copulativ) • Copiii-s în casă la ora asta. (verb predicativ) • Sunetul s e greu de pronunțat. (substantiv) • S-au ascuns de cei răi. (pronume reflexiv) • Pleacă s-aducă de-ale gurii. (conjunție subordonatoare) • S! Păstrați liniștea în sala de lectură! (interjecție)
<p>I</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A scris cuvântul cu doi i. (substantiv) • Băieții sunt pasionați de fotbal. (articol hotărât) • Nu-i în camera de zi. (verb predicativ) • Nu-i frumos să afirmi asta! (verb copulativ) • I-am dat o sugestie. (pronume personal) • Iii! Ce bine! (interjecție)

ȘI	<ul style="list-style-type: none"> • Și-au amintit de noi. (pronume reflexiv) • Emilia și Miruna sunt verișoare. (conjunție coordonatoare copulativă) • Poți veni și tu cu noi. (adverb de întărire) • Ai scris un și pe pagina nouă. (substantiv) • Trei... Doi... Unu... Și! (interjecție)
DE	<ul style="list-style-type: none"> • Am subliniat prepoziția de. (substantiv) • Cabana de lemn s-a mistuit în flăcări. (prepoziție simplă) • De vrei, cheamă-mă! (conjunție subordonatoare) • De! Parcă știu eu asemenea lucruri! (interjecție)
CE	<ul style="list-style-type: none"> • „Ce” are, în funcție de context, valori morfologice multiple. (substantiv) • Știu ce gândești. (pronume relativ) • Am realizat în ce toane ești. (adjectiv pronominal relativ) • Ce ai cumpărat din târg? (pronume interogativ) • Ce decor ai ales pentru eveniment? (adjectiv pronominal interogativ) • Ce mult te-ai schimbat! (adverb) • Ce?! Asta ți-a spus? (interjecție)
UN	<ul style="list-style-type: none"> • A ales un iepuraș din turtă dulce. (articol nehotărât) • L-am analizat pe „un” din textul dat. (substantiv) • Doar un cuvânt mai vreau să-ți spun. (numeral cardinal) • Un ochi râde, altul plânge. (adjectiv pronominal nehotărât)
TOT	<ul style="list-style-type: none"> • Omul și natura alcătuiesc un tot. (substantiv) • A mâncat tot. (pronume nehotărât) • Tot omul e supus greșelii. (adjectiv pronominal nehotărât)

Subiectul

Subiectul este partea principală de propoziție care ne indică cine face acțiunea exprimată de predicatul verbal sau cine are caracteristica exprimată de predicatul nominal.

- Întrebare: **Cine?**

Clasificare:

- a) Exprimat
- simplu: Ioana desenează. Toamna cea bogată a cuprins satul.
 - multiplu: Studentii și profesorii participă la un simpozion.
- b) Neexprimat
- inclus (pentru pers. I și a II-a, sg. și pl.): Scrii poezii minunate. (tu)
 - subînțeles (pentru pers. a III-a, sg. și pl.): Predă la școala din sat. (El/ea)
 - nedeterminat (cineva neprecizat sau context general): Se vorbește despre el.
 - inexprimabil (acțiunea nu poate fi realizată de cineva): Plouă. Tună.

- Subiectul se poate exprima prin:

- a) Substantiv: Parlamentarii au votat un nou proiect privind pensiile.
- b) Pronume: Ei învață. Aceștia sunt cu noi. Nimeni nu a învățat etc.
- c) Numeral (valoare pronominală): Doi vor veni să ne ajute la căratul mobilei.
- d) Verb - la infinitiv: A reciti documentele e recomandabil.
- la supin: De dat un răspuns e mai complicat.
 - la gerunziu: Se auzi tunând.
- e) Interjecție: Se aude poc! din parcare blocului.

- Topica:

Subiectul poate sta:

- a) înaintea predicatului: Elevii vor susține examenul de bacalaureat în iulie.
- b) după predicat: Va veni Emilia la ora stabilită.
- c) între verbul copulativ și numele predicativ: Este acesta sensul existenței?

Acordul subiectului cu predicatul

!!!1. Predicatul se acordă în număr și persoană cu subiectul, iar în cazul predicatului nominal, numele predicativ se acordă, suplimentar, în gen și caz cu subiectul.

!!!2. Între subiect și predicat NU se pune niciodată virgulă.

EXCEPȚII de la regula acordului ²:

1. Atunci când subiectul este exprimat printr-un substantiv colectiv (mulțime, majoritate, serie, cârd, ceată, grupă, grup, clasă, stol, echipă, formație etc.) și este urmat de un determinant la plural (de oameni/ oamenilor, de elevi/ elevilor, de păsări/ păsărilor, de savanți/ savanților, de greșeli/ greșelilor, de case/ caselor etc.), predicatul se pune la plural, adică acordul se face cu atributul, nu cu subiectul gramatical. Acesta se numește **acord după înteles**.

Ex: O mulțime de oameni au venit la proteste.

2. Atunci când subiectul este exprimat numai printr-un substantiv colectiv, fără determinant, acordul se face conform regulii generale.

Ex: Gruparea se îndreaptă spre Piața Constituției.

3. În cazul verbelor impersonale cu funcție de predicat, nu există acord, deoarece nu există nici subiect.

Ex: Afară plouă cu găleata.

4. O greșeală frecventă și destul de răspândită este **acordul prin atracție**, pentru că nu se identifică în mod corect subiectul și se realizează acordul cu un alt termen:

Ex: Frecvența accidentelor sunt ~~generate~~ de neatenția șoferilor.

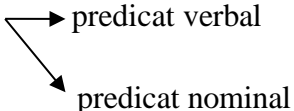
Frecvența accidentelor este generată de neatenția șoferilor. ✓

² Mariana Badea, *Acordul predicatului cu subiectul*, articol on-line, publicat pe mariana-badea.ro, 6.04.2012.

Predicatul

Predicatul este partea principală de propoziție care comunică ce se spune despre subiect (ce face sau cum este acesta).

- Întrebări: **ce face? ce este? cum este?**

Clasificare:

Predicatul verbal

-arată ce face subiectul;

Se exprimă prin:

a) verb predicativ (mod predicativ/personal):

-indicativ: Vom studia noile teorii propuse de Academia Română.

-conjunctiv: Să faceți și voi o oprire la Grădina Zoologică!

-condițional-optativ: Studenta ar valorifica într-o publicație rezultatele obținute.

-imperativ: Nu privi în stele!

b) locuțiune verbală: A luat-o la goană peste gardul vecinilor.

c) interjecție (predicativă sau onomatopeică): Hai la joc! Copilul buf! pe asfalt.

d) adverb: Tu scrii, iar eu nu.

!!! Verbele din construcțiile pasive au funcția sintactică de predicat verbal, chiar dacă, după structură, am tinde să le încadrăm în rândul predicatelor nomiale;

Ex: Căruța a fost trasă de cei doi căluți sprinteni. – Predicat verbal.

Predicatul nominal

-arată cum este sau ce este subiectul;

PREDICAT NOMINAL = VERB COPULATIV + NUME PREDICATIV

-a se revedea lista verbelor copulative (lecția Verbul)

Numele predicativ se exprimă prin:

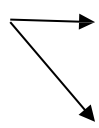
- a) substantiv: Acesta este colegul meu de bancă.
- b) pronume: Câștigătorii sunt ei.
- c) numeral : Participanți la probă sunt zece.
- d) adjectiv: Eseul tău e foarte emoționant.
- e) verb la infinitiv: Datoria ta este de a asculta.
- f) verb la supin: Termenele sunt de respectat.
- g) adverb: E bine să rezolvi cât mai multe exerciții.
- h) interjecție: E vai de ei!

!!! Substantivele, pronumele și numerele prin care se exprimă N.P. pot fi la toate cazurile, cu sau fără prepoziție;

Ex: Protestatarii au fost contra lui. (pronume în genitiv + prepoziție)

!!! N.P. se poate exprima și prin locuțiunile părților de vorbire precizate mai sus;

Ex: Albumele vechi sunt aduceri aminte înduioșătoare. (locuțiune substantivală)

N.P. poate fi: **simplu:** El se crede grozav. (un singur element)

multiplu: El se crede grozav, isteț și frumos. (mai multe elemente)

Atributul

Atributul este partea secundară de propoziție care determină un substantiv sau un substitut al acestuia (pronume sau numeral).

Întrebări: **Care? Ce fel de? Al/a/ai/ale cui? Cât/câtă/câți/câte?**

Clasificare:

1. **Atribut substantival** – se exprimă prin substantiv sau numeral cu valoare substantivală;
 - a) genitival: Buchetul învățătoarei simbolizează recunoștința.
 - b) prepozițional (cu prepoziții ale AC, D sau G): Reușita grație muncii a fost promptă.
 - c) în N: Vărul meu, Bogdan, a reușit la examen.
 - d) în D: Acordarea de premii participanților a fost așteptată îndelung.

2. **Atribut pronominal** – se exprimă prin pronume;
 - a) genitival: Cămășile lui sunt apretate.
 - b) prepozițional: Casa din fața lor e de vânzare.
 - c) în D: Oana este mamă acesteia.

3. **Atribut adjectival:**
 - se exprimă prin:
 - a) adjectiv propriu-zis: Copilul isteț a și rezolvat problema.
 - b) adjectiv pronominal: Opiniile voastre mă interesează. Fiecare părere contează.
 - c) adjectiv provenit din verb la gerunziu (gerunziu acordat): Ochii lăcrimânzi lucesc.
 - d) adjectiv provenit din verb la participiu: Tema verificată a fost notată.
 - e) adjectiv provenit din adverb: Tanti Mia e o femeie bine.
 - f) numeral (cu valoare adjectivală): Al treilea concurent e din Nigeria.

4. **Atribut verbal** – se exprimă prin verb:
 - a) la infinitiv (+prepoziție): Intenția de a dezerta a fost sancționată.
 - b) la supin: Doar bunica mai folosește mașina de cusut.

c) la gerunziu neacordat: Ochii lăcrimând lucesc.

!!! Dacă gerunziul este acordat, e atribut adjectival, nu verbal.

5. **Atribut adverbial** – se exprimă prin adverb/locuțiune adverbială;

Ex: Vremea de ieri m-a dat peste cap.

6. **Atribut interjecțional** – se exprimă prin interjecție;

Ex: Zgomotul buf! m-a făcut să tresar.

Complementul

Complementul este partea secundară de propoziție care determină un verb, un adjectiv, un adverb sau o interjecție.

Clasificare:

a) **Complement direct** – arată obiectul asupra căruia se exercită direct acțiunea;

- Întrebări: **Pe cine? Ce?**

- Se exprimă prin:

-substantiv: L-am zărit pe Andrei.

-pronume: L-am zărit pe el.

-numeral: I-am zărit pe doi dintre colegi.

-verb la infinitiv: Nu poate spune nimic.

-verb la supin: Are de parcurs toată distanța.

-verb la gerunziu: Am auzit tunând.

-interjecție: Am auzit pac!

b) **Complement prepozițional** – arată obiectul căruia i se atribuie o acțiune, o însușire, o caracteristică;

- Întrebări: **cu cine? cu ce? la cine? la ce? despre cine? despre ce? pentru cine? pentru ce?** etc.

-Se exprimă prin:

-substantiv: Vom discuta despre proiecte.

-pronume: Vom discuta despre fiecare.

-numeral: Vom discuta despre toți trei.

-verb la infinitiv: S-a plictisit de a citi reviste de sport.

- verb la supin: S-a plictisit de redactat articole de sport.
- verb la gerunziu: S-a plictisit ascultând discuțiile lor.
- adjectiv: Din palid s-a îmbujorat.

c) **Complementul indirect** – arată beneficiarul unei acțiuni

- Întrebare: **cui?**

-Se exprimă prin:

- substantiv: Am adus prietenilor o felie de tort.
- pronume: Le-a oferit acestora un măștișor.
- numeral: Celor trei li s-au făcut observații.

d) **Complement de agent** – arată de către cine e făcută acțiunea verbului în diateza pasivă;

- Întrebare: **de către cine?**

- Se exprimă prin:

- substantiv: Lucrarea a fost predată de Maria.
- pronume: Lucrările au fost predate de toți.
- numeral: Lucrarea a fost predată de primii.

!!! Complementele pot fi exprimate și prin locuțiunile părților de vorbire menționate;

Ex: Am sancționat bătaia de joc. (complement direct, exprimat prin locuțiune substantivală)

!!! Complementele nu se separă prin virgulă de cuvintele determinate.

Circumstanțialele

- Sunt subordonate facultative ale unor verbe și indică, după caz, locul, timpul, modul, cauza sau scopul unei acțiuni;

Clasificare:

a) **Circumstanțialul de loc** – arată locul de plecare, direcția sau limita acțiunii;

- Întrebări: **unde? de unde? până unde? pe unde? încotro?**

-Se exprimă prin:

- substantiv/pronume/numeral: Mergem spre bunici/spre ei/spre cei doi.
- adverb de loc: Aici e locul potrivit pentru picnic.
- locuțiune adverbială: Se plimbă de jur împrejur.
- verb la supin: A venit și el la cules.

b) **Circumstanțialul de timp** – arată durata, limita sau frecvența unei acțiuni;

- Întrebări: **când? de când? până când? cât timp?**

- Se exprimă prin:

- substantiv: Plecăm la munte în vacanță.
- pronume: Am sosit înainte de ei.
- numeral: Vom pleca cei doi.
- adverb de timp: Ninge de ieri.
- locuțiune adverbială de timp: Se mai vedeau din când în când.
- verb la infinitiv: Spală-te pe mâini înainte de a mânca!
- verb la gerunziu: Trecând pe la voi, m-am întâlnit cu Maria.
- adjectiv: De mic era talentat.

c) **Circumstanțialul de mod** – arată modul în care se desfășoară o acțiune sau în care se înfățișează o însușire a termenului determinat;

- Întrebări: **cum? în ce fel? în ce mod? cât?**

-Se exprimă prin:

- substantiv/pronume/numeral: Se comportă precum Andrei/el/primul.
- adverb de mod: A anticipat corect situația.
- locuțiune adverbială de mod: A mâncat pe nerăsuflăte.
- verb la infinitiv: A venit fără a anunța în prealabil.
- verb la gerunziu: Vine săltând.
- interjecție: A pornit păș-păș prin pădure.

d) **Circumstanțialul de cauză** – arată cauza acțiunii sau a însușirii exprimate de cuvântul determinat;

- Întrebare: **din ce cauză?**

-Se exprimă prin:

-substantiv/pronume/numeral: A plecat de la petrecere din cauza fetei/lor/celor doi.

-adjectiv (+prepoziția „de”): Plânge de tristă.

-verb la gerunziu: Crezându-l, nu a mai verificat informația.

-locuțiune adverbială: Presupun că de aceea a lipsit.

e) **Circumstanțialul de scop** – arată scopul acțiunii exprimate de cuvântul determinat;

- Întrebare: **cu ce scop?**

-Se exprimă prin:

-substantiv/pronume/numeral: Se pregătește pentru examen/acesta/cel de-al doilea.

-verb la infinitiv: Se antrenează pentru a concura la Jocurile Olimpice.

-verb la supin: A plecat devreme la pescuit. (nu arată locul, ci scopul - cu scopul de a pescui)

Sintaxa frazei

Fraza este îmbinarea de două sau mai multe propoziții, dintre care cel puțin una este propoziție principală.

Raporturi sintactice în frază

Între propozițiile unei fraze se stabilesc două tipuri de raporturi:

A. Raportul de coordonare se stabilește între două propoziții de același fel, fie principale, fie secundare.

Se realizează prin:

a) juxtapunere (alăturarea prin virgulă);

Ex: / Clasa se agită/, /freamătă/, /izbucnește într-un hohot frenetic/.

b) joncțiune (prin conjuncții și grupuri de cuvinte cu valoare de conjuncții coordonatoare): *și, nici, dar, iar, însă, ci, sau, ori, precum și, numai că*;

Ex: /Am plecat la munte/, /numai că am prins vreme urâtă/.

B. Raportul de subordonare se realizează între o propoziție secundară și regenta ei.

Se realizează prin:

a) conjuncții subordonatoare: *că, dacă, să, de, ca să, deși, încât, întrucât, fiindcă, deoarece*;

Ex: /Am picat examaenul/, /deși am învățat mult/.

b) locuțiuni conjuncționale subordonatoare: *pentru că, din cauză că, din pricină că, din moment ce, de vreme ce, măcar că, măcar să, măcar de, chiar dacă, chiar să, cu toate că, ca și cum, ca și când, de parcă, în timp ce, după ce, până ce, până să*;

Ex: /I-a vorbit mamei/ /ca și cum i se cuvenea totul/.

c) pronume sau adjective pronominale relative: *cine, care, ce, ceea ce, cât, câtă*;

Ex: /Știu exact/ /cine a făcut reclamația/.

d) pronume sau adjective pronominale nehotărâte: *orice, oricine, oricare, orișicare, orișice, orișicine*;

Ex: /Știe/ /orice îl întrebi/.

e) adverbe relative: *când, cum, unde, cât*;

Ex: /Am depus contestație/ /când am aflat nota/.

f) adverbe nehotărâte: *oricând, oriunde, oricum, orișunde, orișicând, orișicum, orișicât*;

Ex: /Va pleca/ /oricând va dori/.

Tipuri de propoziții subordonate:

- Propoziția subordonată subiectivă (SB)
- Propoziția subordonată predicativă (PR)
- Propoziția subordonată atributivă (AT)
- Propoziția subordonată completivă directă (CD)
- Propoziția subordonată completivă indirectă (CI)
- Propoziția subordonată circumstanțială de loc (CL)
- Propoziția subordonată circumstanțială de timp (CT)
- Propoziția subordonată circumstanțială de mod (CM)
- Propoziția subordonată circumstanțială de cauză (CZ)
- Propoziția subordonată circumstanțială de scop (CS)
- Propoziția subordonată circumstanțială condițională (CDȚ)
- Propoziția subordonată concesivă (CV)
- Propoziția subordonată consecutivă (CNS).

Expansiunea și contragerea

Orice propoziție subordonată corespunde unei părți de propoziție și îndeplinește, la nivelul frazei, funcția acesteia, raportându-se la un termen regent din propoziția căreia i se subordonează.

Propozițiile subordonate răspund la aceleași întrebări, realizează același raport, și au același termen regent ca părțile de propoziție cărora le corespund.

Expansiunea – procedeul prin care transformăm o parte de propoziție în subordonata corespunzătoare.

Ex: Îmi plac mult plajele **însorite**. (atribut)

Prin expansiune, obținem: Îmi plac mult plajele **care sunt însorite**. (Atributivă)

!!! Prin expansiune, vom dezvolta un termen într-o propoziție nouă, ceea ce presupune că vom avea nevoie de un predicat. Tipul propoziției obținute este dat de funcția sintactică a cuvântului pe care îl dezvoltăm.

Contragerea – procedeul invers expansiunii, prin care reducem o propoziție subordonată la un termen / serie de termeni cu aceeași funcție sintactică;

Ex: Am auzit **ce mi-ai spus**. (Completivă directă)

Prin contragere, obținem: Am auzit **vestea**. (complement direct)

!!! Prin contragere, vom reduce o propoziție la un termen/serie de termeni, ceea ce presupune că vom elimina predicatul.

Etape în analiza frazei:

1. Recitim fraza.
2. Subliniem predicatele.
3. Încercuim elementele de relație.
4. Pornind de la elementele de relație, segmentăm fraza în propoziții și le numerotăm.
5. Propozițiile principale vor fi delimitate cu //, iar cele subordonate vor fi delimitate cu [].
6. Precizăm felul fiecărei propoziții.

Propoziții subordonate

Felul subordonatei	Elemente de relație	Termen regent	Exemple	Topica și punctuația
SB	<p>*conj. subord.: că, să dacă, de;</p> <p>*pronume și adj. pron. relative: care, cine, ce, cât, ceea ce;</p> <p>*adverbe relative: unde, când, cum, cât;</p> <p>*pronume și adj. pron. nehotărâte: oricine, oricare</p>	Verbe predicative	Vine cine vrea .	-stă înainte sau după regentă și nu se desparte prin virgulă de aceasta;
		Verbe impersonale (a trebui, a plăcea, a dura, a ajunge, a rămâne etc.)	Trebuie să plecăm . Doare să pierzi .	
		Expresii verbale impersonale (este bine, e greu, e necesar, e o bucurie etc.)	Este necesar să înveți .	
		Construcții reflexive impersonale (se zice, se spune, se aude etc.)	Se zice că va ploua .	
		Construcții pasive impersonale (a fost scris, a fost dat, a fost menit etc.)	I-a fost dat să reușească .	
		Adverbe și locuțiuni adverbiale de modalitate	Sigur că te ajut .	
PR	<p>*conj. subord.: că, să dacă, de;</p> <p>*locuțiuni conj. subord.: ca și când, ca și cum;</p> <p>*pronume și adj. pron. relative: care, cine, ce, cât, ceea ce;</p> <p>*adverbe relative: unde, când, cum, cât;</p>	Verb copulativ	<p>Fata părea că e tristă.</p> <p>Vor deveni ce își doresc.</p> <p>Au ajuns cum s-au visat.</p> <p>Ideea este să încercăm.</p>	-stă după regentă și nu se desparte prin virgulă de aceasta;

	*pronume și adj. pron. nehotărâte: oricine,oricare			
AT	*conj. subord.: că, să dacă, de; *pronume și adj. pron. relative: care, cine, ce, cât, ceea ce; *adverbe relative: unde, când, cum, cât;	Substantiv	Fata care e frumoasă îmi e prietenă.	-stă după regentă sau intercalată în regentă.
		Pronume	Aceasta care vine e Ana.	
		Numeral	Doi ce trec pe drum ne salută.	
CD	*conj. subord.: că, să dacă, de; *locuțiuni conj. subord.: ca și când, ca și cum; *pronume și adj. pron. relative: care, cine, ce, cât, ceea ce; *adverbe relative: unde, când, cum, cât; *pronume și adj. pron. nehotărâte: oricine,oricare, oricât, orice.	Verb tranzitiv	Am văzut unde a ajuns.	- stă înaintea sau după regentă și nu se desparte prin virgulă de aceasta;
CI	*pronume și adj. pron. relative: care, cine, ce, cât, ceea ce; *pronume și adj. pron. nehotărâte: oricine,oricare, oricât, orice.	Verb	Povestește oricui ascultă.	
		Adjectiv	Casa e un loc favorabil oricui necesită odihnă.	
		Adverb	Vorbește asemenea cui l-a învățat.	
		Interjecție	Vai cui nu învață!	
	*conj. subord.: că, să dacă, de;	Verb	Au votat cu cine au vrut.	-stă după regentă sau intercalată cu regenta;
		Adjectiv	Bucuros de ce a scris a ieșit din sală.	

CP	<p>*locuțiuni conj. subord.: cum că;</p> <p>*pronume și adj. pron. relative: care, cine, ce, cât, ceea ce;</p> <p>*adverbe relative: unde, când, cum, cât;</p> <p>*pronume și adj. pron. nehotărâte: oricine, oricare, oricât, orice.</p>	Adverb	Bine e de cine are părinți.	
		Interjecție	E vai de oricare nu învață!	
CL	<p>*adverbe relative: unde, încotro;</p> <p>*adverbe nehotărâte: oriunde, oriunde</p> <p>*pronume și adj. pron. relative: care, cine, ce, cât;</p> <p>*pronume și adj. pron. nehotărâte: oricine, oricare, oricât, orice.</p>	Verb	Privește unde îți arăt.	<p>- stă înainte, intercalată sau după regentă;</p> <p>-când stă înaintea regentei, se desparte prin virgulă;</p>
		Adjectiv	Casa ridicată unde e biserica a fost renovată recent.	
		Adverb	Acolo unde stai e frumos.	
		Interjecție	Hai la cine ne-a chemat!	
CT	<p>*adverbe relative: cât, când, cum;</p> <p>*adverbe nehotărâte: oricând, orșicând;</p> <p>*conjunții și locuțiuni conjuncționale: că, până, până ce, ori de câte ori</p>	Verb	Pauza începe când e ora 10.	<p>-stă înainte, intercalată sau după regentă;</p> <p>-când stă înaintea regentei, se desparte prin virgulă;</p>
		Adjectiv	Rochia purtată când a început petrecerea a stârnit discuții.	
		Adverb	Azi când te-am sunat, nu ai răspuns.	
		Interjecție	Hai când te chem!	
CM	<p>*adverbe relative: cât, precum, cum;</p> <p>*adverbe nehotărâte: oricum, oricât;</p> <p>*locuțiuni conjuncționale: după cum, după cât, ca și cum, ca și când, pe măsură ce, de parcă.</p>	Verb	Citește precum ar fi robot.	<p>-stă înainte, intercalată sau după regentă;</p> <p>-când stă înaintea regentei, se desparte prin virgulă;</p>
		Adjectiv	E la fel de frumoasă cum o știm toți.	
		Adverb	Fuge repede precum zboară săgeata.	
		Interjecție	Hai cum poți!	

CZ	*conjunții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare: că, fiindcă, întrucât, căci, deoarece, din vreme ce, din cauză că, odată ce, din moment ce.	Verb Adjectiv Interjecție	Pleacă, fiindcă îi e rău. Supărat că l-am trezit, nu mi-a mai vorbit. Iepurele tuști!, din cauza că se auzi pușca.	-stă înainte, intercalată sau după regentă; -în general, se desparte prin virgulă de regentă.
CS	*conjunții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare: să, ca să, de, pentru ca să.	Verb Adjectiv Interjecție	Fetele au plecat să înoate. Eleva pregătită să recite poezia s-a îmbolnăvit. Hai de-mi adu un pahar!	-stă înainte sau după regentă; -când stă înaintea regentei, se desparte prin virgulă;
CDȚ	*conjunții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare: dacă, de, să, în caz că.	Verb Interjecție	Dacă ai nevoie, vin. Hai la noi dacă ai timp!	-stă înainte sau după regentă; -în general, se desparte prin virgulă de regentă.
CV (În ciuda cărui fapt?)	*conjunții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare: deși, că, să, cu toate că, măcar că, măcar să, chiar de, chiar dacă, cu toate că, chit că; * pronume și adj. pron. relative și nehotărâte: cine, oricine, orice, oricare, oricât; *adverbe relative și nehotărâte : unde, când, cum, cât, oriunde, oricând, oricum, oricât.	Verb Adjectiv Interjecție	O sun, chiar dacă e târziu. E isteț, chiar de nu s-au ocupat de el. Hai, deși nu te-a invitat!	-stă înainte sau după regentă; -mereu se desparte prin virgulă de regentă.
CNS (Care e urmarea faptului că?)	*conjunții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare: încât, că, să, de, încât să, astfel încât, așa că.	Verb Adjectiv Adverb	A băut atâta apă rece, încât l-a durut gâtul. E atât de bucuros, că sare în sus. Scrie atât de urât, încât nu înțeleg nimic.	-stă numai după regentă; -mereu se desparte prin virgulă de regentă.

**Exerciții pentru sistematizarea și verificarea
achizițiilor teoretice**

1. Stabilește funcția sintactică și cazul substantivelor subliniate:

Elevii clasei noastre nu au plecat în excursie din cauza vremii urâte.

.....
.....
.....
.....

Norii de ploaie au apărut pe cerul localității în care locuiesc.

.....
.....
.....
.....

A învățat conform indicațiilor profesorului de matematică.

.....
.....
.....
.....

Colegii fratelui meu ascultă muzică în sala din fața direcțiunii.

.....
.....
.....
.....
.....

Vorbește aiudoma mamei sale despre situația politică.

.....
.....

2. Identifică și numește toate articolele din enunțurile de mai jos:

- a) - Fetelor, aveți niște proiecte extraordinare!
- b) Un singur elev a reușit să înregistreze cea mai mare performanță și să asigure un bun renume școlii din care face parte.
- c) Florile din grădina lui Călin au fost îngrijite de Ana, iar acum fata afirmă că sunt ale ei.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Completează spațiile libere cu pronumele relativ „care” (acordul în cruce):

- a) Am citit cartea titlu mi-a atras atenția.
- b) Sunt atașat de oamenii.....idei sunt originale.
- c) Am un coleg mamă este profesoară.
- d) Aceasta este jurnalista opinii le împărtășesc.
- e) Fata..... părinți au trecut pe la noi este o elevă minunată.

4. Notează forma corespunzătoare a adjectivului pronominal de întărire:

Prietene, tu.....ești sprijinul meu în momente de cumpănă.

Dana , țieți s-a cerut să speli vasele !

Eu am realizat un ghid de exerciții, spuse Ana cu mândrie.

Voi.....sunteți cei mai pricepuți feciori din sat.

Eu si Florin, noi.....am reparat motorul tractorului.

5. Precizează valoarea morfologică, cazul și funcția sintactică a cuvintelor subliniate:

a) Orice om știe că acestea nu-s lucruri curate, dar cine să riposteze?

.....
.....
.....

b) Tu însăți ne-ai dezvăluit secretul pe care îl știați doar voi.

.....
.....
.....

c) Tu Ardeal, tu Ardeal, îți suntem oșteni,
Templul sfânt, templul sfânt, Munții Apuseni.

Că tu ne ești vatră și din piatră-n piatră,
E tăria unui neam de moși.
Asta-i țara noastră, noi nu stăm în gazdă,
Horea al nostru-i risipit pe roți.

Ne-au furat barbarii, ne-au căznit mai marii,
Dar avem în piepturi șapte vieți.
Ne vibrează-n sânge, pân' la Putna plânge
Clopotul ce bate la Râmeț.

Nu vrem răzbunare, doar atât ne doare

Că se pierde amintirea-n val.
Doamne, dă-î tărie unei mâini să scrie
Biblia latinului Ardeal.

Râuri prescurtate, țări ce nu sunt toate,
Dar veni-vor și mai bune vești
Pentru toți românii care-și sunt stăpânii,
Soarele răsare-n București.

Unde-i Avram Iancu, să mai frângă rangul
Celor ce Ardealu-l vor pustiu?
Iată că răsare Iancu din oricare
E-n puterea fiecărui fiu!

Pentru-această țară poate să și moară
Fiecare dintre noi răsând!
Restul e dorință de îngăduință
Și să fie pace pe pământ.

Nu uitați aceasta, dreaptă ne e brazda
Și-am lucrat-o cu-ale noastre mâini!
Fiecare munte știe-aici să cânte
Imnul „Deșteptați-vă români”.

(Adrian Păunescu, *Tu Ardeal*)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Trece adjectivul „calm” la toate gradele de comparație:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Alcătuieste câte un enunț, în care adjectivul „propriu” să fie în cazul:

N.....
AC.....
G.....

8. Realizează câte un enunț în care să existe:

- a) Adjectiv provenit din verb la participiu.....
- b) Adjectiv provenit din adverb.....
- c) Adjectiv provenit din pronume nehotărât.....
- d) Adjectiv propriu-zis invariabil.....
- e) Adjectiv fără grade de comparație.....
- f) Adjectiv provenit din verb la gerunziu (acordat).....

g) Adjectiv provenit din pronume negativ.....

9. Conjugă, la toate timpurile modului indicativ, verbele „a evita” și „a scrie”.

Prezent	Perfect simplu	M.m.c.p.	Imperfect	Perfect compus	Viitor	Viitor anterior

10. Precizează modul și timpul următoarelor verbe:

să construiască.....
aș fi așteptat.....
vino!.....
să fi plecat.....
am lucra.....
vor fi ascultat.....
au finalizat.....
câștigă.....

a fi negociat.....
 vom păstra.....
 consultară.....
 vorbeați.....
 a verifica.....

11. Notează conjugarea verbelor:

zăvorât
 am preluat.....
 vor fi scris
 șezură.....
 controlai.....
 izvorând.....

12. Precizează felul verbelor (predicativ / copulativ) din enunțurile:

- a) Andrei se face doctor.
- b) Mâine vor ieși la cină la terasa din colț..
- c) Sunteți la școală de dimineață.
- d) În ciuda greutăților, vom rămâne neschimbați.

13. Completează tabelul, acolo unde este posibil, cu enunțurile potrivite:

	Verb predicativ	Verb copulativ	Verb auxiliar
a fi			
a ajunge			
a vrea			

14. Identifică verbele la moduri nepredicative și indică funcția lor sintactică:

- a) Apucați-vă de lecturat textul!
- b) A citi e o adevărată încântare.
- c) Învățând în fiecare zi, veți reuși.
- d) Peria de curățat este în sertarul de sus.

15. Notează sinonime pentru următoarele locuțiuni verbale:

- a băga de seamă =
- a ajunge la sapă de lemn =
- a da de veste =
- a-și da sufletul =
- a face rost =
- a îndruga verzi și uscate =
- a da sfară în țară =

16. Alcătuieste propoziții în care cuvântul „seara” să fie:

- a) Substantiv comun:
- b) Adverb de timp:

17. Completează tabelul:

Enunț	Adverb	Felul adverbului	Termen regent	Funcție sintactică
Câinele latră sfâșietor.				
Cearța de ieri a fost uitată.				
Hai mâine la concurs!				
Cea de acolo e Anca.				

Desigur că vom reuși.				
Vor ajunge dimineață în Praga.				
E bine să-i ajuți pe nevoiași.				
Unde veți poposi pe traseu?				
Venim oricând ne chemi.				

18. Alcătuieste două enunțuri în care cuvântul „deasupra” să fie adverb și prepoziție:

- a) Adverb:
- b) Prepoziție:

19. Identifică toate conjuncțiile din textul de mai jos și precizează felul lor:

Verdele și galbenul sunt culorile mele preferate, dar apreciez roșul în egală măsură. E interesant să observi cum ele se combină în nuanțe noi, încât uneori nici nu mai recunoști originalul, ci, pentru a dibui cromatica fină, trebuie să fii atent. Ne place sau nu ne place să recunoștem, culorile ne încântă viața, așadar e bine că ne lăsăm încântați de ele.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20. Subliniază interjecțiile din enunțurile de mai jos și indică funcția lor sintactică:

- a) Atunci tu poc! cu piatra în geam.

- b) E vai de vietățile marine!
- c) Merga pârș-pârș prin crâng.
- d) Ai auzit văleu!, dar nu ai văzut pe nimeni.
- e) Din tribune se auzea scandarea hu!
- f) Hai cu mine!
- g) Brrr, ce frig e!

21. Alcătuieste un dialog de 5-7 replici, în care să incluzi:

- Două interjecții de adresare;
- Două onomatopee;
- Două interjecții predicative.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

22. Alcătuieste enunțuri prin care să demonstrezi posibilitatea valorilor morfologice multiple pentru:

- a) **O:** -
-
-

b) **UN:** -
-

c) **I:** -
-
-

23. Identifică subiectele din următoarele enunțuri, precizând și părțile de vorbire prin care sunt exprimate:

a) Știu că ele sunt surorile tale, dar cine își mai amintește numele lor?!
.....

b) Cei doi nu realizează care sunt riscurile unei asemenea expediții.
.....

c) Fumează?
.....

d) Cinci elevi au reprezentat școala la Olimpiadă.
.....

e) Fragii, murele și zmeura conțin doze mari de antioxidanți.
.....

f) Îmi place ciocolata ca desert, nu când mi-e foame.
.....

g) Se auzi zbrrr! din lanul de porumb.
.....

h) Nu e politicos de răspuns neîntrebat.
.....

24. Plasează predicatetele din enunțurile următoare în coloana potrivită:

- a) Au fost ajutați să obțină un rezultat mulțumitor.
- b) Dorința de a învinge e cheia mobilizării.
- c) Cred că un consum irațional de băuturi acidulate poate crea probleme digestive.
- d) Bineînțeles că te voi însoți, dar hai să finalizăm eseul despre cel ce a devenit poet.

Predicat verbal	Predicat nominal

25. Realizează propoziții care să aibă predicat nominal, cu nume predicativ exprimat prin:

- a) substantiv propriu:
- b) pronume posesiv:
- c) interjecție:
- d) numeral ordinal:
- e) pronume interogativ:

26. Subliniază atributele, indică felul lor și partea de vorbire prin care se exprimă:

- a) Nicio floare nu miroase precum mălinul!
- b) Premonițiile mamei s-au adeverit.
- c) Vișelul cu stea în frunte e preferatul tatei.
- d) Călătoria noastră s-a amânat.

- e) L-ai remarcat pe fiul ei?
- f) Azorel a primit un os de ros.
- g) Fata de acolo e Ioana.

27. Alcătuieste enunțuri în care să existe:

- a) un circumstanțial de timp, exprimat prin adverb de timp;
.....
- c) un circumstanțial de mod, exprimat prin substantiv comun;
.....
- d) un circumstanțial de scop, exprimat prin verb la mod infinitiv;
.....
- e) un circumstanțial de cauză exprimat prin verb la gerunziu;
.....
- f) un complement direct, exprimat prin numeral cardinal cu valoare pronominală;
.....

28. Realizează expansiunea cuvintelor subliniate, precizând tipul subordonatelor obținute:

- a) Timpul pierdut e greu de recuperat.
.....
- b) Învățatul e necesar.
.....
- c) După ani de studiu, Ilinca a ajuns medic pediatru.
.....
- d) La prima oră a plecat la vânătoare.
.....
- e) Plouă neîncetat de sâmbătă.
.....
- f) Am remarcat frizura ta cea nouă.
.....

29. Realizează contragerea subordonatelor, precizând funcția sintactică a termenilor rezultați:

- a) A plecat mai repede din cauză că a început ninsoarea.
.....
- b) Vor discuta despre ce le-am recomandat.
.....
- c) Nu se știe cine va câștiga meciul.
.....
- d) Stațiunile despre care ți-am povestit au fost devastate de turiști.
.....
- e) Când va apune soarele, păsările vor pleca la cuiburile lor.
.....
- f) A ieșit din sală precum a intrat.
.....

30. Alcătuieste fraze în care să ai:

- a) o SB introdusă de un pronume relativ:
- b) o PR introdusă de conj. subord. „dacă”:
- c) o AT cu termen regent pronume personal:
- d) o CD introdusă prin adjectiv pron. nehotărât:
- e) o CL cu termen regent interjecție:

31. Analizează frazele, specificând felul fiecărei propoziții:

- a) Nu vreau să știu cum se va termina filmul, dar am promis că îl voi viziona, pentru că se zice că merită Premiul Oscar.

- b) Nu cred că este necesar să urmărim o serie de indicații care ne par inutile.
- c) Turiștii nou-veniți au părăsit restaurantul ce se afla lângă hotel, întrucât cei de dinainte s-au plâns că mâncarea e stricată.
- d) Vremea era cum au prezis la meteo, însă mama i-a recomandat fratelui meu să își ia fularul pe care i l-a croșetat bunica.
- e) Știu că nu e de glumit cu cei care promit să se răzbune, dar ar fi mai bine dacă nu i-am băga în seamă.

- f) Cu siguranță că va ajunge ceea ce își dorește: un medic renumit ce va trata bătrânii și bolnavii.
- g) A greșit la testul de algebră fiindcă s-a luat după colegul său de bancă, iar acesta e genul de persoană care improvizează când nu e sigur de ceva.
- h) S-a comportat cum a considerat cu persoanele angajate să țină evidența contabilă a întreprinderii.
- i) Când a pornit trenul din gară, a plâns atât de tare, că i s-au înroșit ochii, însă e convinsă că tot răul va fi înspre bine, chiar de mai are de așteptat.

- j) Au avut mult de pierdut din cauză că Marcel e un tip coleric, ce nu se poate abține să nu facă diverse remarci răutăcioase.
- k) Pesemne că nu se știe încă ce sursă a fost responsabilă că a pornit incendiul.
- l) Am discutat ora trecută despre oricare subiecte pot veni la examen și, dacă ar fi fost inspirați, m-ar fi întrebat mai multe detalii.
- m) S-a schimbat atât de mult de când a absolvit facultatea, încât abia am recunoscut-o și, din pricină că nu am fost atentă, nu am salutat-o la timp.

n) De te ofereai să o ajuți cu mobila, ți-ar fi dat niște ustensile de grătar care ți-ar fi fost utile când mergeai în excursii.

o) Pare să fie atât de deprimată, încât îi vine să plângă din orice fleac.

p) Prietenele despre care ne-a spus că nu o vor lăsa la nevoie i-au sugerat să se descurce cum poate, chiar dacă ea le-a fost mereu alături.

Bibliografie:

1. Avram, Mioara, *Ortografie pentru toți*, Editura Litera Internațional, București-Chișinău, 2002.
2. Badea, Mariana, *Acordul predicatului cu subiectul*, articol on-line, publicat pe mariana-badea.ro.
3. Bizdună, Maria, *Proiect pentru învățământul rural. Limba română*, M.E.C., 2005.
4. Coteanu, Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Albatros, București, 1982.
5. DOOM, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.
6. DOOM, ediția a III-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2021.
6. Farcaș, Mircea, *Curs de limba română contemporană*, suport de curs, 2013.
7. Pană Dindelegan, Gabriela (coord.), *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2019.
8. Popescu, Ștefania, *Gramatica practică a limbii române cu o culegere de exerciții*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1992.
9. Sâmișăian, Florentina, Dobra, Sofia ș.a., *Manuale școlare de Limba și literatura română*, cls. V-VIII, Editura Art, București, 2020.
10. Topan, Claudia (coord.) ș.a., *Ghid complet pentru Evaluarea Națională*, Editura Delfin, București, 2018.
11. Manuale digitale clasele V-VIII, Editura Art Klett (<https://manualedigitaleart.ro/>)

